

ПРИВЕТСТВИЕ КЪМ УЧАСТНИЦИТЕ В ЛАБОРАТОРИЯТА ЗА ПИСАНЕ НА ПИЕСИ

Скъпи приятели!

Намирам се на сцената на Националния театър на град Залаегерсег. Зад мен се виждат декори – не са за моето представление, а за друго. В този театър сега репетираме една пиеса, която по интересен начин се свързва с темата на лабораторията – с понятието „тайна“. На тази сцена ще бъде поставена сценичната версия на романа „Абигел“ на един много известен наш класик – унгарската писателка Магда Сабо. Пиесата е написана от мен, аз съм и нейният режисьор. В тази пиеса, в двора на един девически пансион има една статуя – статуя на жена, която държи стомна, и когато момичетата искат да споделят своя тайна или да помолят за разрешаването на свой проблем, пъхнат листче в тази стомна. Тогава, в рамките на час-два или на ден-два, получават отговор от Абигел, от статуята. Коя е Абигел и кой се крие зад това име, както и чии отговори виждат момичетата в стомната, очевидно е тайната в представлението. И тази тайна трябва да бъде разкрита в края на представлението. Така че тайната тук, на мястото, на което работя сега, по същия начин вибрира във въздуха, както и при вас, в лабораторията.

Безкрайно съжалявам, че не мога да присъствам лично. За мен няма по-голяма радост от това да се срещам с млади автори драматурзи. В този случай обаче, в който става дума за адаптация на моя собствена творба, която щеше да бъде поставена от друг режисьор, но за съжаление, поради злощастно стекли се обстоятелства се случи така, че онзи, който трябваше да го направи, не можа, и така в последния момент тази прекрасна и много хубава работа се падна на мен, и тъй като писателката ми беше и учител, имах личен контакт с нея, беше ми като майка, ето затова не можех да отхвърля това решение, затова много съжалявам и моля да бъда извинен, че не мога лично да присъствам. А това, че ръководството на НБУ все пак държеше да присъствам, макар и под тази форма, е нещо прекрасно и много ви благодаря – това дълбоко ме трогва.

А сега за тайната, за която става дума – помолиха ме да ви кажа няколко думи за това. Според една поговорка тайната е онова, което никой не знае. Защото, ако един човек вече знае тайната, тя престава да бъде тайна. Пълни сме с тайни, които ние действително не познаваме.

Действително, ние не знаем в дъното на приятелствата, привличанията, любовта какви тайни, какви вътрешни тайни се крият – човешки тайни, такива естествени тайни, чието значение не познаваме. Не знаем например каква тайна се крие на дъното на едно привличане, на една истинска любов. Какво е това привличане? От какво се състои? Говорим за химия, говорим за нѐга. Но не е така. Мистични, свръхестествени тайни се спотайват зад всичко това и зад системата от връзки, с разгадаването на които мнозина се захващат – и това са преди всичко творците. Разбира се, с разгадаването могат да се захванат и химиците, естествоизпитателите, но творецът е онзи, който с поезията, с драмата, с различните клонове на изкуствата (например живописата) се опитва да проследи тайните. Ако гледаме добра драма, добро стихотворение, добра картина, в най-добрия случай и по най-талантливия начин ще се опитаме да разгадаем една тайна, която е свръхестествена, която е отвъд, от отвъдната страна на истината. Която не можем съвсем да отгатнем. И докато тайните на вселената не се разкрият пред нас в цялата си пълнота – а това вероятно никога няма да се случи, – дотогава тайната ще си остане тайна.

Но все пак има тайни, които са разгадаеми, и много се радвам, че организаторите са дали на авторите драматурзи точно тази тема, защото ще могат да попаднат на следите на тайни, в чийто край има много съществени за театъра творчески, човешки смисли... Тайна е и това например защо аз сега съм седнал тук. Тайна е и това защо един човек, защо много хора идват вечерта в този театър и защо гледат играта на един, двама, трима, четирима, петима, шестима или повече души. Каква тайна ги свързва, от която тази абстракция изобщо е осъществима? Това, което бих добавил аз към темата за тайните, е, че има позитивни и негативни тайни. Какво имам предвид? Например позитивната тайна е онази, която пазим, за да си остане наша. Споменът за една среща, една много успешна среща, едно такова стихотворение или драма, които не показваме на никого, защото смятаме, че те са си само наши, едно писмо, старо писмо, стара фотография, които скриваме, може би дори и от самите нас, за да запазим позитивното преживяване от катарзиса за нас за известно време. Що се отнася до негативната тайна, смятам, че тя стои по-близо до жанра на драмата. Негативната тайна, мисля, е онази тайна, от която искаме да се освободим. С нея свързваме лоши преживявания, лошо настроение и лош спомен, които би било хубаво да споделим, да прехвърлим на друг, но в същото време, изхождайки от „негативността“ на тайната, не е сигурно дали, прехвърляйки я на друго, няма да му причиним злина.

Сред героите на световната литература има много такива фигури, които имат тайни. И тази тайна в пиесата, в представлението обикновено бива разгадана. Или в класическата драма... Да, но трябва да забележим, че преди всичко в днешните драми на абсурда тайната си е тайна, остава си такава. Въпреки това смятам, че наша задача е да предаваме на зрителите позитивен катарзис, позитивни тайни в един свят, който не увеличава непременно положителните ни усещания. В нашия свят дебнат много опасности, от които можем да се спасим,

споделяйки позитивните си тайни, и така ще можем да въздействаме много по-добре на зрителя.

За тайните, надявам се, ще можем да научим много повече в подготвяните и в готовите драми. И много се надявам, че ще можем да се срещнем лично на връчването на наградите – на последния ден, поне тогава. И да мога да прегърна хората, които, подобно на мен, като автори драматурзи искат да предадат на зрителите някакъв вид позитивна тайна, радост, катарзис, духовно пречистване. В този дух пожелавам на лабораторията много, много добри мигове, часове и дни, и много спорна работа! И сега ще посегна към телефона си, за да го изключа и да се сбогувам с вас от сцената на този театър, като се надявам да се срещнем съвсем скоро. Пожелавам ви всичко най-добро!